

Berilo Jugoslovanskega odbora iz Italije

BOZZOVICCI

POŠILJA : IVAN UČENIKOV - KAIRO RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Srednji vzhod

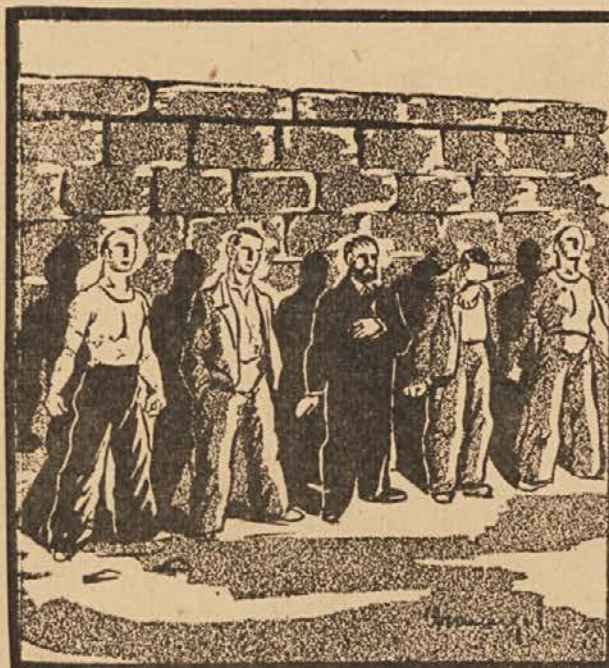
Št. 87

22. novembra 1943.

17. NOVEMBER - DAN MLADINE

17. novembra 1939. je prusijaška soldateska v sredi noči vdrla v zgradbe vseučilišča v Pragi. V nekaterih poslopjih so bili dijaški domovi. Prav posebno lep in moderno urejen je bil "Dijaški dom Kralja Aleksandra", v katerem so stanovali jugoslovanski dijaki. V tihi noči so prusijaški razbojniki polovi-

beda. In tudi na to bedo bo potrebno misliti. Štiri leta so bile šole v Evropi takorekoč zaprte. Vsa naša civilizacija temelji na svobodni in nepretrgani izmenjavi misli. Že stoletja ni vladala po zahodni Evropi taka lakota po tiskani besedi, kakor v tej kratki dobi.

li nekaj tisoč praških vseučilišnikov in jih odpeljali na letališče Ruzyn. Tu so pred očmi vsega dijaštva postrelili voditelje dijaških organizacij. Ostale dijake so trpinčili po vseh predpisih prusijaškega barbarstva in jih nato odpeljali v razna koncentracijska taborišča. Seveda je le zelo malo teh nesrečnikov ostalo pri življenju.

Od 17. novembra 1939. dalje praznujejo po vseh demokratičnih deželah spomin dijakov mučenikov, da bi na ta način po vseh svobodnih delih sveta manifestirali medsebojno povezanost demokratske mladine v svetu.

Z vso pravico in upravičenostjo govorimo in pišemo o bedi in pomanjkanju po vojni v zasedeni Evropi. Siromaštvo bo gotovo brezmejno. Ali po tej največji nesreči človeštva, ne bo samo materialnega siromaštva, pač pa bo zavladala tudi splošna duhovna

Urednik lista "Progrès Egyptien", g.G.Dardauid pravi v svojem dnevniku, da so v Kairu prejeli poročila nekaterih francoskih vseučiliških rektorjev, ki se enodušno pritožujejo, da njihove knjižnice premorejo komaj še po eno pravno knjigo na trideset dijakov. Pomanjkanje drugih knjig pa je še občutnejše. Rektor pariške univerze pravi v svojem poročilu: "Naši študentje so fizično tako oslabei, da jim je popolnoma nemogoče uspešno slediti pouku. Kakovost študija je v vseh panogah strahovito pomanjkljiva."

Tako je v Franciji. Kako šele izgleda ta strašna duhovna revščina pri nas. Sama nemška poročila iz Štajerske in Gorenjske se hvalijo, s kakšnim užitkom so prusijaški kulturonošci požigali in uničevali slovensko knjigo. V obeh pokrajinah mogoče ni nobene druge tiskane slovenske besede več,

razen kakega starega molitvenika. Kakšna strašna revščina je vladala v našem Primorju, prav dobro vemo sami. Takrat nas svetovna javnost ni razumela, vsaj ne v zadostni meri, ko smo ji pripovedovali, da je vsaka slovenska tiskana beseda pod Italijo zadušena. Danes skoro vsi evropski narodi na lastni koži čutijo, kaj pomeni tiskana beseda v materinskem jeziku. Sedaj vse boljše razumejo takratne naše pritožbe in proteste.

Ljudje, ki sami malo čitajo in si domišljujejo, da jih življenje sploh ničesar več naučiti ne more, ker so že vso znanost in vedo posrkali, seveda duhovnega stradanja ne poznajo, zato ga tudi ne občutijo. Tiskani besedi posvečajo malo pažnje, v kolikor je ne poskušajo z raznimi domišljavimi cenzurnimi šikanami sploh izpodrezati. In vendar smo ravno v zadnjih dneh od deset in desetisoč Slovencev, ki so koncentrirani po taboriščih v osvobojeni Italiji, prejeli obupne klice, naj jim pošljemo čim več — duhovne hrane. Ne sprašujejo nas po materialni pomoči; dobro vedo, da smo revni in da naša beseda zamira v glavah in srcih trdosrčnih ljudi, ki jim je trpljenje trpečega naroda deveta briga. Človek, trpin brez doma, sestradan, bolan in živčno popolnoma izčrpan predstavlja za nekatere samo še gmoto nadloge in sitnosti.

Ali ni bilo dovolj smrti v domovini, ne dovolj žrtev; ali ni bilo dovolj pobojev in umorov . . . Tu, na svobodnih zavezniških tleh bi pač noben Jugoslovčan ne smel stradati in umirati, pa naj pripada kakršnemu koli političnemu prepričanju in kateremu koli delu Velike Jugoslavije. Vprašanje državljanstva tu ne prihaja v poštev in nima nobene veljave. Kdor drugače misli in drugače postopa, je saboter tistih političnih ciljev, za katere se bore danes v domovini Srbi, Hrvatje in Slovenci.

V času prve svetovne vojne je srbska vlada v Albaniji, v Grčiji in drugod z največjimi naporji in požrtvovanjem skrbela za svoje ljudi. Bile so pa prilike take, da so presegale človeške moči in pokopališče na otoku Vido ob Krfu dovolj jasno pričča o strašni bedi naroda v begunstvu.

Regent Aleksander Karadjordjević je v takratnih časih na široko odprl vrata jugoslovanskim prostovoljcem, ki niso bili srbski državljani. Dve diviziji teh dobrovoljcev sta se borili z ramo ob rami s takratnimi srbskimi brati, ki so v glavi in srcih nosili pečat demokracije, ljubezni in idealizma, ki jim ga je ustvarila Srbija Kralja Petra I. Osvoboditelja.

Danes, ko ves svet govori o zdravih in tolažbah trpeče Evrope, je najvišja naloga vseh, da pri jugoslovanskih beguncih v Italiji dokažejo, da povojni humanitarni načrti niso prazne fraze. Zato apeliramo tako na svojo lastno vladu kakor na vlade vseh zaveznikov, da store vse za rešitev, oskrbo in zaposlenje deset in desetisočev naših ljudi, ki so danes takorekoč prepuščeni sami sebi.

Ti naši ljudje ne prosijočijo za hrano, obleko, stanovanje itd., pač pa je v njihovi skromnosti njihova edina prošnja, da jim pošljemo čim več izvodov "Bazovice" da bodo v skromni slovenski besedi našli uteho in — potrpljenje.

Taki glasovi pa nam ne prihajajo samo od njih samih. Imamo, hvala Bogu, nekaj visokih častnikov, ki se v polni meri zavedajo svojih dolžnosti do naroda in do zgodovine. Tudi ti nam pošiljajo enake

klice. Storili bomo vse kar je v naših močeh, vendar prosimo vse naše ljudi, naj bodo potrpežljivi. Položaj, ki smo popisali v številki 84 "Bazovice" z dne 1.11.1943, pod rubriko "Izpod latnika" (Našim prostovoljcem), se do danes žal še v ničemer ni spremenil. Položaj Slovencev je danes v tujini najtežji, problemov pa toliko, da bi jih tudi predrugačena situacija mogla uspešno rešiti samo, če bi vsi zdravi in dela sposobni zavihali rokave in vse svoje sile posvetili samo temu delu. Tako pa se moramo boriti celo proti brezdeldju samo zato, ker drug drugemu nismo zadosti simpatični in ne dovolj "naši".

Tisoče in tisoče Slovencev, ki trenutno še vedno nimajo nobenega uradnega zastopstva v tujini, prosimo naj bodo potrpežljivi! Izhod bomo našli, ker ga moramo najti. Slovenci smo mnogo storili in mnogo žrtvovali za Jugoslavijo — našo domovino, pa tudi za skupno zavezniško stvar. Zato nas ne bo mogel nihče prezirati za daljšo dobo časa. Da pa bo naša borba učinkovita in da bo mogla naša beseda pri odgovornih najti tudi potrebni povdarek, je neobhodno potrebno, **da smo vsi eno.**

Prav nobena svetovno-nazorska, politična ali kakršna koli druga razlika nas ne sme razdvajati! V današnjih časih Slovenci ne potrebujemo nobenih hrupnih fraz, nobenih glasnih utvar, ki nič ne koristijo, pač po kvečjemu škodujejo! Danes krvavo, potrebujemo samo delavcev, marljivih in zvestih, poštenih in odkritosrčnih, zlasti pa ljudi z značilnim slovenskim značajem. Med nami ne sme biti defetistov, izkoreninjencev, samopašnih egoistov, dobičkarjev in prevarantov, lažnjivcev in zabušantov, obrekovalcev in denunciantov, intrigantov in pohlepnežev! Če je med slovenskim narodom kjer koli kaka taka smet, jo je treba pomesti, ker samo ravna hrbtenica in neupogljivi značaj lahko jamčita za našo svobodo. Danes ne gre samo za naša bedna življenja, ne gre za naše žepe, za neko napihnjeno čast in slavo niti za neko namišljeno oblastnost, gre za vse!

Kako bo naš dom urejen, koliko sob in kakšne bodo v naši skupni hiši, to so čisto nevažne stvari. Najprej moramo imeti svojo zemljo in to si bomo priborili samo z orožjem v rokah. Ko bo ta sveta naša zemlja zopet v naši popolni oblasti, bomo govorili **vs**i tudi o tem, kako naj bo naša hiša urejena.

Pri vsem tem ene stvari ne smemo pozabiti, posebno naj velja to na "Dan mladine": **Usoda slovenskega naroda in njegova bodočnost sta v rokah mladine.** Sedanja borba ima namen ustvariti v svetu popolno demokracijo. Časi diktatov, nasilja in samodržtva so, hvala Bogu, za nami. Je tu še nekaj ostankov, ki pa jih bo razvoj neusmiljeno pomandral. Usoda vseh diktatorjev je zapečatenata! Protij njim smo se borili 25 let, zmago v tem pogledu smo že dobili.

Na današnji mladinski dan smo bili primorani ozreti se na najvažnejše probleme, ki nas glodajo. V najtežjem položaju je mladina, kajti begunci Jugoslovani so po veliki večini dorastla mladina, ki bo jutri stopila na čelo svojega naroda. **Naša prva dolžnost je, da to mladino rešimo, da ji priskočimo na pomoč, da jo duhovno in telesno okrepimo, ker samo na ta način bomo lahko od nje zahtevali, da spoštuje očetovsko oblast. V vsakem drugem slučaju pa se bomo sami postavili v vrsto nevrednih roditeljev.**

F. Lodur

50 mesecev druge svetovne vojne

II. DEL

LIBIJA

Novo leto pričanja z Wavellovimi zmagami v Libiji in Cuninghamovimi v Italijanski vzhodni Afriki. Središče italijanske Somalije Mogadiscio in prestolnica Cirenajke, Bengazi sta v britanskih rokah. V marcu so Angleži zopet zavzeli Berbero, glavno mesto britanske Somalije. Badoglio, ki je v tem času vrhovni poveljnik italijanskih armad v Albaniji, mora v pokoj. Ista usoda je zadela tudi Grazianija po velikem laškem porazu v Libiji. Mussolini kliče na pomoč Nemce, ki pošljejo v Libijo Afrika Korps. Wavell je primoran poslati nekaj svojih divizij na pomoč Grčiji. Zajel je znatno večje število italijanskih vojakov, kakor pa je štela vsa njegova armada. Britansko pomoč Grčiji so izrabili Nemci z veliko protiofenzivo v Libiji. Britanci so morali evakuirati Bengazi in Nemci so prodrli vse do Soluma. Tobruk pa je ostal trdno v zavezniških rokah.

Medtem so Italijani prejeli udar za udarcem. Ko so izgubili Somalijo in Eritrejo je padla v britanske roke tudi vsa Abesinija. Cesar Haile Selassie se je v teku meseca maja vrnil v svojo prestolico.

JUGOSLAVIJA IN GRČIJA

V teku meseca marca so se dogodki v Albaniji in Grčiji popolnoma spremenili. 27. marca je Jugoslavija Hitlerju junaško in odkrito povedala, da noče nobenega prusijaškega varuštva. Narodna revolucija je pognala germanofilsko vlado z namestništvom vred in mladi Kralj Peter II. je prevzel vladarske posle. General Simović je sestavil novo vlado. Svoj junaški in častni podvig je Jugoslavija strahovito drago plačala. 6. aprila je Hitler navalil na Beograd in druga mesta, njegove armade pa so vdrle na jugoslovansko ozemlje. Jugoslovanska vojska ni mogla biti mobilizirana in še toliko manj je bila izvedena potrebna koncentracija. Revolucionarna vlada se v novi situaciji ni znašla in tudi vojaško vodstvo je odpovedalo. Agentje Nemčije in Italije so že leto dni pred tem preplavili vso Jugoslavijo, saj jim je Cvetkovičeva vlada odpirala okna in vrata na stežaj. V Zagreb so Nemci pripeljali Pavelića in njegove razbojnike in tako je Jugoslavija v razmeroma zelo kratkem času podlegla. Podobna usoda je zadela tudi Grčijo. Dva nova kralja sta prišla v izgnanstvo. Jugoslovanski bojevniki pa niso vsi položili orožja. Mnogi so bežali v hribe in gozdove ter nadaljevali z borbo.

HESS

Zadnje dni meseca aprila so pričela prihajati iz Rusije čudna poročila. Moskovska "Pravda" je v

nekem članku povedala, da je Molotov, ko je bil v mesecu novembru pri Hitlerju, odklonil nemško ponudbo za pristop U.R.S.S.-a k tripartitnemu paktu. To razkritje je Nemce strašno razburilo. V teku maja so se širile govornice, da je Rusija razvrstila ob svoji zahodni meji 65 divizij. Washington je napovedal izbruh nemško-ruskih sovražnosti v mesecu juliju. Vse te novice pa je javnost sprejemala z veliko rezerviranostjo in malovernostjo. Rusija je veljala kot skrivnostna svinga, o kateri nihče ne ve, kaj bo storila in kakšni so njeni pravi načrti. Nekega lepega dne pa je padel z neba sam Hitlerjev naslednik Hess in to na britansko tla. Prišel je v imenu Hitlerja, da se zmeni z Veliko Britanijo za mir, da bi se mogel Hitler z vso silo vreči na Rusijo. Dolgo se svetovna javnost ni znašla in le malo je bilo ljudi, ki so vedeli, kaj se pripravlja.

Novi dogodki so pozornost javnosti obrnili proti Srednjemu vzhodu. V Iraku so Nemci vprizorili državni udar, na katerega so Britanci energično odgovorili. Višijska vlada je Nemcem dovolila, da njihova letala nemoteno lahko preletajo Sirijo. Medtem je bila izvršena evakuacija Krete, na morju pa se je odigrala epična borba z nemško bojno ladjo "Bismarck", ki je plačala račun za britansko največjo ladjo.

HITLER PROTI U.R.S.S.

Junij 1941.

8. junija so zavezniške čete vdrle v Sirijo. Dva tedna za tem so nemške oklopne divizije udarile na Rusijo. Mali laški sokrivec je bil seveda tudi zraven, vsaj po imenu. Finska je stopila na nemško stran. V Moskvo je prispela Britanska vojna misija.

V teku meseca julija je Japonska, ki je bila že štiri leta v vojni s Kitajsko zasedla Tailand in podpisala s predstavniki Višijske vlade sporazum, po katerem se je takorekoč polastila vse Indokine.

V Siriji je kapituliral general Dentz. Britanske oborožene sile so zasedle Iran. Poveljeval jim je general Wavell. Tudi Rusi so prekoračili perzijsko

mejo in v teku meseca septembra sta se oba zaveznika strnila nekje v Iranu.

ATLANTSKI SPORAZUM

Mesec avgust je prinesel zgodovinski sestanek med Churchillom in Rooseveltom, ki je bil obenem tudi prvi od izbruha vojne dalje. Oba državnika sta se srečala nekje na Atlantskem oceanu na krovu velike britanske vojne ladje "Prince of Wales". Predsednika Roosevelta je pripeljala ameriška križarka "Augusta". Po tem znamenitem sestanku je bil proglašen takozvani "atlantski" sporazum, ki obljublja vsemu svetu svobodo.

V Rusiji so medtem nemške oklopne divizije, kljub velikemu ruskemu odporu, hitro napredovale. Kmalu za tem so Nemci že resno ogražali samo Moskvo. Ali nemška ofenziva je bila skoro tri mesece v zamudi. V tem imata Jugoslavija in Grčija svoje zgodovinske zasluge. Hitler, ki ni računal z jugoslovanskim odporom, se je skoro tri mesece zadrževal na Balkanu in tako ga je pred Moskvo prehitela zima. V mesecu oktobru so Rusi ustavili nemško prodiranje. Pričelo je snežiti in nemške oklopne divizije so obtičale v snegu in brluzgah. Na jugu pa so bili Nemci celo tepeni, na bojišču pri Rostovu.

Ob koncu 1.1941. 18.novembra je pričel general Auchinleck s svojo drugo ofenzivo v Libiji. V šestih tednih je prispel v Bengazi. Afrika Korps se je umikal in odklanjal bitko.

PEARL HARBOUR

December 1941.

Nov preokret v zgodovini druge svetovne vojne pričinja pri Pearl Harbour-ju. Razbojniški napad Japoncev je Ameriko potisnil definitivno v vojno na strani Velike Britanije. V začetku 1.1941 je bila Velika Britanija popolnoma osamljena v borbi proti Nemčiji. Ob koncu leta že lahko Churchill prišteva dve največji svetovni velesili med svoje dejanske zaveznike. 22.decembra sta se sestala v Washingtonu ponovno Churchill in Roosevelt. Amerika je v vojni proti Japonski, Nemčiji in Italiji.

V prvih mesecih leta 1942 nadaljujejo Japonci s svojo ofenzivo v Tihem oceanu. Napadli so Filipinske otoke. V Hong Kongu in Singapuru je zapovedano izjemno stanje. Britanski državljani se evakuirajo iz Tien-Tsina in Shangaia. Britanske oborožene sile v Sarawaku so se umaknile z nizozemskimi zahodno od Bornea.

V Libiji nadaljuje general Auchinleck svojo uspešno ofenzivo in Bardia je v rokah britanskih čet. V Rusiji so ruske čete razbremenile nemški pritisk proti Moskvi. Leningrad je še vedno obseden, ali so Rusi pričeli z ofenzivo pri Vjazmi in ogražajo Harjkov. Rusi poskušajo tudi ustaviti nemško napredovanje na Krimu.

17. januarja se je vrnil v London Churchill iz Amerike. Generalštaba obeh velikih demokracij sta pripravila načrte za vojne napore v bodočnosti. Prvič v zgodovini je predsednik britanske vlade preletel Atlantski ocean.

V Tihem oceanu je zavezniška mornarica dosegla pomembne uspehe v morskii ožini pri Makasari. Pri tem je bilo 19 japonskih ladij potopljenih oziroma poškodovanih. Vsi ti uspehi zaveznikov pa niso zavorili japonskega napredovanja. Potem, ko se je

predal Hong-Kong, je padel Singapur 16.februarja Japoncem v roke. Japonci so se izkrcali na Javi. 8.marca pa so se izkrcali na Novi Gvineji in le nekaj dni potem so morali Britanci izprazniti prestolico Birmanije, Rangon.

Na evropejskem bojišču je britansko letalstvo nadaljevalo svoje polete nad Nemčijo. 28.marca so britanske kombinirane oborožene sile izvedle uspešen napad na St. Nazaire. Mesec kasneje so britanski komandosi na podoben način napadli Boulogne. Svetovno javno mnenje je po teh podvigih pričakovalo, da se bo nekje odprla druga fronta.

V Sredozemlju sta nemško in laško letalstvo pričela z veliko intenzivnostjo bombardirati Malto.

POMORSKE BITKE

April 1942.

18.aprila so ameriška letala prvič v zgodovini uspešno bombardirala Tokio. V teku meseca maja se je bitka za Tihii ocean zelo intenzivno nadaljevala. Japonci so popolnoma zasedli Nizozemsko Indijo in se poskušali vgnezditi v Avstraliji. 7.maja je bila velika pomorska bitka v Koraljskem morju. Končala je s popolnim porazom za Japonce. Japonci so izgubili sedem bojnih ladij, štiri druge pa so bile težko poškodovane ob Salomonskem otočju. Koncem meseca so zavezniki udarili na Madagaskar, da bi se s to francosko posestjo ne ponovila taka igra kakršne so se Japonci poslužili v Indokini.

(Konec prihodnjč)

NOVA BADOGLIEVA VLADA

Maršal Badoglio je sestavil novo vlado, ki ima naslednje člane: predsednik vlade in minister zunanjih zadev je maršal Badoglio; Raffaele de Courten je minister mornarice; general Renato Sandalli je minister oboroženih sil (v komuniqueju ni povedano, da bi bil vojni minister).

Državni tajniki so: Vito Reali za notranje zadeve; Giuseppe Desantis, pravosodje; general Taddeo Orlando, vojno ministerstvo; Giovanni Cuomo, prosveta; Guido Jung, finance; prof. Epicarmo Gorbino, industrija; prof. Tomaso Cigiliani, poljedelstvo; general Giovanni Di Raimondo, železnice; admiral Dietro Barone, trgovska mornarica; Mario Fano, pošta in brzojav.

***

"Gazzetta del Mezzogiorno" je glavno glasilo osvobojenega italijanskega ozemlja. List smatrajo za poluradno glasilo vlade. V eni izmed zadnjih števil prinaša list obširen članek, v katerem člankar zahteva temeljito očiščenje fašistovskih elementov iz vsega trgovskega življenja. List poudarja, da je med trgovci in industrijalci še veliko število pravo-vernih fašistov, ki so se trenutno potuhnil v upanju, da se bodo stvari zopet spremenile.

Čudno je, da tako piše list, ki zastopa z vso vehemenco mnenje, da je bila v Italiji prav za prav le peščica fašistov, ki da je terorizirala italijansko javno mnenje. Doslednost je bila že od nekdaj v Italiji neznani pojem, zato tudi med "sobojevniki" ne more biti drugače.

ŽGANCI NA FRONTI

Listam po svoji zbirki slik iz prve svetovne vojne. Ustavljam se rajši pri veselejših. Pred mano je slika poljske kuhinje, razdelitev menaže. Kot posebno redkost imam naslikanega celo pujska, ki je bil prispel k četi brez živinskega potnega lista, brez plačanih taks in raznih priznanc. Dnevi so mu bili šteti. Moral je v klobase, ki so jih vsi občudovali. Edino čudno se mi je zdelo, kako je mogel mesar napraviti iz prešiča, ki ni tehtal čez 70 kilogramov, tolikšno množino klobas. Temu bi se še celo oštir Dominik čudil. Moj sluga, ki je znal marsikaj, mi je to razložil takole: "Če bi te klobase imele dar govora, bi krulile, hrzale, mukale in morebiti tudi rigale." Dober tek!

Preselili so nas na gališko-ukrajinsko mejo, v Zbrisz ob reki Zbruču. Vas je že na ukrajinskem bregu reke, vsa je razdejana in je morala šteti kakih tisoč duš. Pravoslavna cerkev, župnišče, graščina in hiša židovskega trgovca so še kot razvaline kazale znake nekdanje veličine, celo razkošja. Fronta se vije od levega brega Zbruča ob robu graščinskega parka, čez židovsko pokopališče, ob cerkvenem zidu in dalje ob robu vse vasi zopet k reki. Pokopališče in okolica cerkve sta bili najbolj izpostavljeni nasprotnemu ognju.

Židovsko pokopališče! Kako mirno in mehanično so moji dečki kopali strelski jarek preko njega. Vsak čas je pogledala kaka lobanja v jarek. Hladnokrvno so kosti pobirali in premeščali "po službeni potrebi" na drug kraj. Šest mesecev poprej so se bili tu hudi boji. Zato je bila tudi vsa vas razdejana in odnesli so vse, kar se je dalo premakniti. Kljub temu so moji dečki stikali po razvalinah. Vse se še da uporabiti, kos šipe, tram, deska, vrata, železna plošča za štedilnik, predivo. Celo domač motvoz se je našel in kmalu je nastala majhna vrvarska industrija. Moj sluga je seveda najpridnejše stikal in njegov uspeh je bil: šivalni stroj, dobra zajemalka, miza, lonc in vreča neke sive moke, zmlate na žrmlje.

"Co je to?"

Dečko ni poznal ajdove moke! Ajdovi žganci! Moje sanje! Kaj, ko bi napravili enkrat pristne ajdove žgance, pristne prleške hajdinske žgajinke. Mleko, smetana bi se že kje staknilo. Torej, hajd na delo! Toda kako? Žgance jesti je laže kakor kuhati. S "puršem" sva vsula ajdove moke v krop in mešala, mešala. Nastala je iz tega neke vrste kaša, ki na noben način ni hotela skozi goltanec. Iznajdljivi sluga je vsul ajdove moke v mrzlo vodo in vse skupaj mrcvaril na ognju, primešal je mleka, smetane, toda žgancev le ni bilo, temveč neke vrste fini omet za stavbe. Sluga je sicer trdil, da je bila ta godlja dobra po enem in drugem načinu, posebno ko je še pridejal sladkorja, toda moj prleški čut se ni mogel strinjati s tem. Kaj sedaj? Pisati sestri! Po dolgih šestih dnevih pride zaželeni recept:

"V sredino lonca z vrelo vodo nasuj ajdove moke tako, da se iz nje napravi kepa. Čez pet minut jo obrni in čez nadaljnjih pet minut napravi v kepo luknjo! Po nadaljnjih desetih minutah odlij odvisno vodo (!!!?) in mešaj na ognju. Glej, da ne odliješ preveč vode, sicer bodo žganci pr gosti in

se dado popraviti z dolivanjem. Glej, da ne odliješ premalo vode, sicer bodo žganci preredki in tvoj fabrikat bo terrabona, zidarski omet in ne žganci."

K sreči sva imela s slugo dovolj moke, sicer bi nama je zmanjkalo s samimi poskusi. Da je bil naš fabrikat po tolikih poizkusih izvrsten, je umevno. Dragim bravcem in bralcem pa svetujem, da se čimpreje nauče kuhati žgance, da ne dožive takega račočaranja kakor jaz. Hudo je biti pri studencu, če ne moreš do vode.

Da pa svojo umetnost v kuhanju žgancev, kakor tudi razumevanje za nje še bolj izpopolnite, se izvolite kdaj po vojni potruditi v Prlekijo, da vam naredo tam prave, pristne hajdinske žgajinke, tresoč se, rahle, zabeljene z mastjo in smetano (ne smejte se, Prleki že vedo, da je ta mešanica zabele dobra!), tako, da sede žganci dva prsta globoko v zabeli. Naj vam jih mama ne servira na posebne krožnike: vsa skleda mora na mizo in vsi zajemajo iz nje.

H koncu še dober nasvet: pridno jej, da si čim prej narediš jamo do zabele na dnu. Potem razširi jamo, da se stene ob njej zvrnejo v sosedovo jamo. Potem ti je pot do zabele prosta. Tvoj sosed pa ima posla dovolj s kopanjem nove jame, da se ponovno dokoplje do zabele. Medtem si ti svoje žgance do dobrega izkopal. Gladki so in polzki, da gredo kakor po smučeh v želodec. Sosed te zavida, ti pa skrivaš svojo škodoželjnost pod krinko kulture in vzgoje. Pa naj bo! Danes meni, jutri tebi!

C.R.

***

To znamenito zgodbo, ki je polnozaslužna za vse slovenske kuharske umetnosti, smo izvlekli iz zaprašenih predalov. To pa zato, ker je botra Terez odpovedala z ničvredno pretvezo petindvajsetmesečno proslavo rojstva "Čuka na pal'ci". Trdila je, da ne bo ajdovih žgancev in jo zato nobena sila ne more spraviti med goste. Sedaj ima črno na belem recept in z njim dokaz, da znamo tudi žgance mešati, če bi seveda imeli — ajdovo moko. Recept pa bo tudi drugim koristil, ki mislijo na skorajšnji odhod v osvobojeno domovino, ker so se na afriški celini odvalili ne samo kuhati, pač pa tudi jesti žgance. Učite se pridno, da doma ne bo blamaže!

NEMCI PROTI RIMU

Svicarski dopisniki rimskih listov poročajo, da se Nemci branijo proglasiti večno mesto kot odprto. Pri tem jim "republikanski fašisti" prav pridno stojijo ob strani. Nemci se pri vatikanskih krogih izgovarjajo, da jim je Rim neobhodno potreben za vzdrževanje južnega bojišča. Zavezniško letalstvo, pravijo dopisniki, je omejilo napade na železniška omrežja, vendar je verjetno, da bodo v bodoče tudi drugi cilji vojaškega značaja pod zopetnim udarom zavezniških bomb.

DETEKTIV PETER FIRBEC

DESETI POLOM

Giannina in Peter sta končno prispela v Hollywood. V zadnjih štirinajstih dneh ni javnost ničesar več zvedela o Riku Rolandu. S slučajem v Monte Carlo se tudi časniki niso več bavili in skrivnostni vlomilec iz Curiha, Berlina, Milana in Monte Carla je brez sledu izginil iz zemeljske površine.

Taksi je vozil dvojico mimo palač in vil znamenitih filmskih veličin. Tu se je zbiralo na račun človeške radovednosti nepopisno razkošje.

Pred eno izmed veličastnih palač, ki je bila last generalnega ravnatelja tiste filmske družbe, pri kateri je bila zaposlena Lira Lara, je vozilo obstalo. Razkošje, s katerim se je ta mož obdajal je bilo podobno bogastvu iz pravljic Tisoč in ene noči.

Svoja obiskovalca je sprejel v ogromnem blešččem salonu. Peter in Giannina sta se pogrezala v udobnih naslonjačih in polagoma izpovedala, kaj ju je prav za prav pripeljalo v Hollywood.

Ravnatelj je nervozno momljal z debelo cigaro in po krajšem odmoru povedal, da je Lira Lara angažirana v njegovem podjetju in da bi se že davno morala vrniti s svojega dopusta.

"Ali so vam znane okoliščine, ki so Liro Laro skrivnostno izbrisale s sveta?" je vprašal Peter.

Zavaljeni ravnatelj se je smehljaj. Globoko je potegnil dim iz svoje cigare, izpuhal debel oblak dima proti stropu in dejal:

"Kako bi tega ne vedel? Vsi moji umetniki imajo radi reklamo. Čim svojevrstnejša je, tembolj jih privlači. Liri Lari je padlo s glavo, da jo potegne z nekim vlomilec, o katerem govori pol Evrope."

"Pa se nič ne bojite za dekle? Pravijo, da ima nastopiti pri nekem vašem bodočem filmu v glavni vlogi?"

"O, prav nič se ne bojim. Plače pri nas so le preveč zapejlive. Reklama pa ima svojo veljavo le, če jo tudi izkoristite. Mogoče pa - ker vas vsa zadevščina zanima", je nadaljeval ravnatelj in se zopet smehljaj, "bi vam brzojavka, ki sem jo danes prejel, lahko nekaj več povedala."

Peter je zagrabil za kos papirja, ki mu ga je ravnatelj pomolil. Komaj je bežno pogledal, je vzkliknil:

"Od Lire Lare? Kaj je to mogoče!"

"Le čitajte", je dejal ravnatelj.

In Peter je bral:

"Sem nekje v Evropi v oblasti roparjev. Odložite snemanje. O moji nezgodi obvestite časnikarje. Podravnje Lira Lara."

"Kaj naj to pomeni?" je vprašal Peter.

Ravnatelj je svojo debelo cigaro pomaknil iz levega kota ust in s posmehom dejal:

"Majhna potegavščina, dragi gospod. Naši umetniki, posebno tisti nežnejšega spola ljubijo take stvari z-neko posebno strastjo. In pa, zelo se jim dopade, da svet čim več o njih govori. Če že ni kaj povedati o njihovih umetniških posebnostih, potem so tudi osebnata doživetja dobrodošla."

"In v tem posebnem slučaju? Kaj to prav za prav pomeni, da ne more priti, ali da noče?"

"Najbrže za enkrat še noče. Tega "roparja" si kar lahko predstavljam kot zelo prijetnega in elegantnega gospoda."

"Saj tudi je!" se je vmešala Giannina.

"Ooo! Ali ga poznate, milostljiva? Zelo bi mi ustregli, če bi ga pripravili do tega, da mi svojo jetnico čim prej zopet vrne."

Peter je Giannino prehitel z odgovorom in dejal: "Če sem prav razumel damo tukaj pogrešate?"

Sedaj pa je ravnatelj potegnil svojo cigaro iz ust in precej razburjeno odgovoril:

"In še kako! S poskušnjami za nov vefilm bi morali pričeti že pred osmimi dnevi. Tako pa čakamo, kdaj se bo blondinki zljubilo, da se vrne."

"In vi dovolite kaj takega?" je dejala Giannina nekoliko zadirčno.

Debeli ravnatelj jo je pomilovalno pogledal in dejal:

"Da, milostljiva, tudi take stvari moramo dovoljevati mi vsi. In to stori sploh vsak moški, če je prosilka šarmantna dama. Ali niste tudi že sami nekaj takega doživeli?"

Koketni nasmeh Giannine je bil odgovor.

"V našem slučaju pa je treba k temu še dodati, da je Lira Lara s tem škandalom, o katerem govori že ves svet in ki ga bom še jaz s svoje strani razpilnil po vsej Ameriki, napravila sebi ogromno reklamo. S tem pa je seveda napravila sijajno reklamo tudi za moj novi film in ta njena usluga ne bo zastoj."

Po vsem tem je Peter Firbec na dolgo in široko obrazložil ravnatelju, kdo je prav za prav ropar filmske dive. Po sebnosti je povdarjal, da bi bilo v splošnem interesu, roparja zagrabit in enkrat za vselej onemogočiti nadaljne njegove zločinske podvige.

Ravnatelj je bil nekoliko presenečen. Pravi milijonski vlomilec mu v njegovi dolgoletni praksi že davno ni prekrizal poti.

"Napravite vse, kar se vam zdi potrebno," je dejal Peter. "Kjer vam lahko pomagam, bom rad storil, vendar ta pomoč ne sme v nobenem slučaju škoditi mojemu podjetju."

"Vam in vaši divi ne bom v pogledu reklame, ki je res svojevrstna, prav nič škodljivega storil," je dejal Peter. "Zame je najvažnejše, da izvem, kje sta oba begunca prav za prav."

"Brzojavka je bila oddana v Parizu," je dejal ravnatelj.

"To pomeni samo toliko, da je dvojica še v Evropi," je pripomnil Peter. "Odkar sta oddala brzojavko pa sta lahko že davno na poti za Ameriko ali za kako drugo celino."

"Predvsem moramo poiskati filmsko divo - potem nam ne bo težko najti Rika Rolanda," je pripomnila Giannina. "Trenotek, sedaj sem se spomnila!" je takoj nato vzkliknila. "Pomagati nama morate, gospod ravnatelj."

"Jaz? Zelo rad, če mi bo količkar mogoče."

"Pazite! Blondinka se nadeja, da bodo poročila o njenem ugrabljenju že jutri v vseh časopisih. Če pa namesto tega poročila vtihotapimo v liste vest, da je bilo filmsko podjetje zaradi kršitve pogodbe s strani Lire Lare primorano najti neko drugo igralko za glavno vlogo naslednjega vefilma. Dodali bi še, da so skušnje kljub neljubi prekinitvi zaradi tega dogodka, že pričele. Ali ne mislite, g.ravnatelj, da se bo diva, ko bo čitala to vest takoj javila in protestirala?"

"V resnici, Giannina! To je sijajna ideja, ki se lahko skuha samo v ženskih možganih, ki žensko vedno vzamejo samo kot žensko," je navdušeno vzkliknil Peter.

Ravnatelj je ostal malodušen in pripomnil:

"To je vsekakor proti našemu dogovoru, ker gre vse na moje stroške. Kaj naj pa storim, če mi jo diva pobriše h konkurenci?"

Ali Giannina je zopet našla izhod tudi iz tega položaja:

"Le nič se ne bojte! Jamčim vam, da se bo takoj javila in s tem homo zvedeli, kje je zaljubljeni parček. Potem ji pa lahko javite, da je bila vest prav za prav samo začetek velikega reklamnega podviga, ki bo senzacija o ugrabljeni divi samo še povečala. Prepričana sem, da bo zelo zadovoljna in se zelo rada vrnila zopet k vašemu podjetju."

Vsi trije so se zedinili in v naslednjih dneh so časopisi, ki tako radi požirajo vsako senzacija filmskih zvezdnikov, prinesli tole vest:

Nezaslišana kršitev pogodbe. Znana filmska diva Lira Lara se še vedno ni vrnila iz svojega dopusta, ki ga preživlja v Evropi. Skušnje za novi film "Heliogabal", v katerem bi morala igrati glavno vlogo, bi morale že davno pričeti. Generalno ravnateljstvo družbe "A.R.S. Film" je bilo primorano poiskati za glavno vlogo neko drugo filmsko divo. Skušnje z novo filmsko zvezdo, ki je že sedaj pokazala izredne sposobnosti, so že pričele. Kljub manjši zamudi bo vefilm "Heliogabal" v napovedanem času izgotovljen.

Peter in Giannina sta sedela v eni izmed razkošnih hollywoodskih restavracij, ko je ta vest prvič izšla v dnevnikih. Peter si je zadovoljno mel roki in dejal:

"To pa ste sijajno napravili, Giannina. Gorje možu, ki ga zasleduje pametna žena. Filmska blondinka bo brezdvoma zagrabila za vabo in z njo se bo ujel tudi možiček."

Po šestih dneh je ravnatelj poklical Giannino in Petra telefonično k sebi. Sedel je v globokem naslonjaču in zopet kadil debelo cigaro. Končno je spregovoril:

"Zgodilo se je tako, kakor je prerokovala vaša cenjena spremljevalka. Tu je brzajavka."

Izročil jo je Petru. Ta jo je na hitrico pogledal, nato pa zmagovalno zaklical:

"Arosa!"

Šele sedaj je pričel čitati vsebino. Giannina se je rado vedno sklonila nad brzajavko:

"Čudi me časopisna vest. Protestiram proti vašemu postopanju. Kakor hitro bo mogoče, vam bom na razpolago. Trenotno v rokah nekega zločinca. Obvestite o tem časnikarje čim prej. Ugrabljena diva. Ogromna senzacija za film, za vas in zame. Prosim ne pozabite na časnikarje. Pozdrav Lira Lara."

Peter Firbec se je zadovoljno muzal in stisnil roko svoji spremljevalki:

"To je vaša zasluga, Giannina. Noben moški na svetu ne bi prišel na misel na tak način izvohati bivališče Rika Rolanda. Nihče na svetu bi ga ne iskal v Arosi in nihče bi ga tam tudi ne spoznal. Sedaj pa nam ne uide več. Opoldne odpotuje parnik v Evropo."

Naglo se je dvignil in še dostavil.

"Imejte se dobro, gospod ravnatelj. Najlepša vam hvala. Veliko uslugo ste napravili človeštvu."

Tudi Giannina se je dvignila

"Ali lahko grem z vani?" je skromno vprašala.

"Ali vas moram za to prav posebno prositi?" je ljubezno odgovoril Peter in že sta se poslovila.

Trpod latnika

NAŠI V ITALIJI. Iz Italije smo prejeli vesti, ki pripovedujejo, da je po raznih italijanskih taboriščih nekaj deset tisočev Slovencev. Od vseh političnih jetnikov, ki so jih zavezniki našli na osvobojenem alijanskem ozemlju, je velika večina Slovencev. Med njimi je mnogo žensk in otrok. Naši ljudje so za silo preskrbljeni, ker se za njih zavzemajo zavezniki v kolikor seveda morejo. Razumeti moramo, da divja v Italiji vojna in da morajo zavezniki predvsem najprej poskrbeti za redno oskrbo vojske.

— Do danes še nobena naša civilna delegacija ni odpotovala v Italijo, da bi vsaj pregledala te ljudi in se za njih zavzela. Predsednik našega odbora je ponovno predlagal, da odpotuje v Italijo, vendar do sedaj še ni uspel. — V Italiji je bil med jugoslovanskimi osvobodenci in begunci ustanovljen "Jugoslovanski odbor". Njegov generalni tajnik je sedaj prispel v Kairo in trdno upamo, da se bo posrečilo vprašanje naših osvobodencev in beguncev vsaj do neke mere urediti. Vsekakor prosimo tukajšnjo slovensko kolonijo naj ne bo v skrbeh. Za sedaj nimamo še prav nobenih seznamov naših ljudi in so vse poizvedbe v tem pogledu pri našem odboru odveč. Kakor hitro bomo nekaj podrobnejšega izvedeli, bomo javili v "Bazovici". — Jugoslovanski odbor iz Ita-

IZ LJUBLJANE. Vesti iz Ljubljane so od 11. septembra, ko so Nemci zavzeli Ljubljano zelo redke. Mesto je popolnoma pod nemško oblastnostjo in že dva meseca vlada po vsej Ljubljanski pokrajini obsešno stanje. Nekateri trdijo, da so bili vsi slovenski časniki ustavljeni. Mesto je popolnoma odrezano od ostalega sveta in tudi od svoje okolice. Ljudje stradajo in sam Bog ve kako bodo prebili zimo. Borbe so se vodile v neposredni bližini mesta, vendar Ljubljane same niso prizadejale. Železniški promet med Ljubljano-Trstom in Ljubljano-Zagrebom je največkrat pretrgan. Odkar so Nemci v Ljubljani so tudi vse pošne zveze z inozemstvom prekinjene. — V ostali Sloveniji so vsi gozdnati in hriboviti kraji v rokah upornikov. To velja zlasti za Trnovski gozd, Golake, Čaven, Nanos, Snežnik, idrijsko okolico, Tolminsko in Bovško v Julijski Krajini. V Ljubljanski pokrajini držijo uporniki Gorjance, Kočevsko, Čabar, notranjske gozdove, dolensko gričevje in Polhovgrajske dolomite. Stanje na Slovenskem je obupno. Ljudje poskušajo na vse načine, da bi si rešili življenje.

ZAVEZNIŠKO LETALSTVO JE BOMBARDIRALO DALMACIJO. Zavezniški poleti nad Dalmacijo so vedno pogostejši. Pred kratkim so zavezniški bombardirali splitsko luko. Poročila pravijo, da so imeli zadovoljive uspehe. Pred nekaj dnevi so bombardirali luko v Šibeniku. Uradna zavezniška poročila pravijo tudi, da zavezniško letalstvo uspešno podpira upornike po vsej dalmatinski obali.

PROMET PO JADRANU. Nemška kontrola nad Jadranom je zelo pomanjkljiva. Male ribiške ladje brez posebnih težkoč prečkajo Jadran v obeh smereh. Veliko število dalmatinskih otokov je v rokah upornikov in sprehodi po Jadranu so zelo pogosti. Prav v zadnjih dneh so pričeli Nemci z veliko ofenzivo, da bi očistili dalmatinsko obalo. Pri tem pa so naleteli na velike težkoče. V Dalmaciji je cestno prometno omrežje zelo redko, zato zahtevajo operacije mnogo vojaštva, ki pa ga Nemci za Dalmacijo nimajo na razpolago. Če bi se posrečilo sodelovanje med posameznimi borbenimi silami v Jugoslaviji, bi se razvoj za Nemce izredno poslabšal. Mogoče se bo to vendarle zgodilo.

SEDAJ JE SOFIJA NA VRSTI. Pred nekaj dnevi je zavezniško letalstvo v dolgotrajnih valovih napadlo Sofijo. Bombardiranje je strahovito iznenadilo petokolonske vladine kroge. Dan pred bombardiranjem so dijaki na sofijskem vseučilišču manifestirali proti Nemčiji in delili letake, podpisane od dr. Dimitrova, v katerih prijatelj Jugoslovancev in veliki pobornik južnoslovanske ideje priporoča bolgarskemu narodu zbliznanje s Sovjetsko Rusijo in odcepljenje od osi. Od tega časa dalje je vseučilišče zaprto.

JUGOSLOVANSKI LETALCI NAD SOVRAŽNIM OZEMLJEM. Združeni glavni stan Severne Afrike poroča: Jugoslovanska formacija se je udeležila poleta nad Atene. Jugoslovanski letalci so se udeležili zelo uspešnega bombardiranja osnih vojaških ciljev v Grčiji.

"ŠOTORSKA KNJIŽNICA" je zopet nekoliko v zamudi. Nestrpni čitatelji nas sproti zbadajo zaradi nje. Krivde pa ni samo pri nas, pač pa pri vseh tistih zamudnikih na naročninah, ki smo jih že večkrat opomnili, pa še vedno niso storili svoje dolžnosti. Zato požurite!

